

KARMAŞIK SORUNLAR VE KENT

EDİTÖRLER

Suna Ersavaş Kavanoz

Abdullah Uzun

Hayriye Şengün

Ankara
Temmuz 2021

Karmaşık Sorunlar ve Kent

Dr. Öğr. Üyesi Suna Ersavaş Kavanoz (Ed.)

Doç. Dr. Abdullah Uzun (Ed.)

Doç. Dr. Hayriye Şengün (Ed.)

<https://orcid.org/0000-0003-1162-2537>

<https://orcid.org/0000-0002-8657-4587>

<https://orcid.org/0000-0002-1899-8329>

© ***Bu eserin bütün hakları saklıdır.***

Kapak ve Sayfa Tasarımı

FMK Tasarım

1. Baskı / Ankara / 2021

ISBN

978-625-7624-56-5

Baskı

Vadi Grafik. (47479)

Astana Yayınları

Akademisyen Eğitim Danışmanlık Yayıncılık Hizmetleri A.Ş.

Gökkuşuğu Mahallesi 1195 Sok. No: 2/A Çankaya/ ANKARA

Tel: 0 312 230 04 85 – 86 - 87

www.astanayayinlari.com

astanayayinlari@gmail.com

Sunuş

Üç değerli uğraş arkadaşımızın editörlük görevini üstlenerek yayımlanmaya hazır duruma getirmiş oldukları bu kitabın başlığı *Karmaşık Sorunlar ve Kent*, pek de alışık olmadığımız bir kavramı “karmaşık sorunlar” kavramını hareket noktası alıyor. Bir başka deyişle, sayısı iki düzineyi bulan kitap bölümlerinin ortak bakış açısını “karmaşık sorunlar” oluşturuyor. Denilebilir ki, editörlerin ve yazarların inceleme ve araştırmalarındaki temel bakış açılarını, ya da “bağımsız değişkenlerini” oluşturan bir kavram olarak çıkıyor karşımıza “karmaşık sorunlar”.

Ülke ve kent yönetiminde karşı karşıya bulunduğumuz toplumsal, ekonomik, kültürel, çevresel ve benzer nitelikli tüm sorunların, toplum bilimlerinin “bütünsellik” ilkesi çerçevesinde birbirleriyle neden-sonuç ilişkisi içinde oldukları anımsanırsa, elinizdeki bu kitaba “*Karmaşık Sorunlar*” başlığını vermenin haklılığı daha iyi anlaşılır. İçinde bulunduğumuz küreselleşme çağının, özellikle COVID-19 salgın dönemine gelinceye değin tüm dünyaya egemen olan yeni liberal düzenin de etkileriyle bu karmaşıklığı iyiden iyiye derinleştirmiş olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir.

Bu başlık altında yer alan sorunların neler olduğuna kısaca göz atılması, çözüm yollarının hem merkezi, hem de kentsel düzeyde ve ancak kamusal kurumların yakın işbirliğiyle sağlanabileceğini açıkça gösterir. Kuşkusuz, sorunların niteliğine bağlı olarak, kentsel düzeyde *atılması gereken adımlar öncelik taşıyabilir*.

Bu bağlamda, kitapta, temel kavramlarla ve aktörlerle ilgili genel açıklamaların ardından, direnç, işbirliği, kırılma, “akıllı kent” uygulamaları gibi daha çok yöntemle ilgili bölümlere yer verilmiş ve sonra da göç, yoksulluk, iklim değişikliği, afetler, kentsel suçlar, sağlık, çevre, güvenlik gibi çok yaygın sorunlarla bunların çözüm yollarına ilişkin değerlendirmeleri içeren bölümlere yer verilmiştir.

Kitaba katkıda bulunan ve çoğunu üniversite öğrencilik yıllarından bu yana yakından tanıdığım değerli bilim insanlarından oluşan genç bir kadro, bu kitabı oluşturan yazılarıyla, Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler ve İşletmecilik alanlarında öğrenim gören öğrencilerle bilim ve araştırma insanlarına ve tüm ilgililere zengin bir bilimsel kaynak armağan etmiş oluyorlar. Sayıları yirmiyi bulan değişik üniversitelerimizde görev yapan bu genç kadronun takdirle karşılanması gereken çabaları üniversite-toplum ilişkileri açısından örnek alınmaya değer niteliktedir.

Onlar gibi, *Karmaşık Sorunlar ve Kent* başlıklı kitabın editörlüğü görevini üstlenmiş olan değerli uğraş arkadaşlarım olan Suna Ersavaş Kavanoz’u, Abdullah Uzun’u ve Hayriye Şengün’ü bu özgün çabalarından ötürü kutluyor, başarılarının sürekli olmasını diliyorum.

Ruşen Keleş
Nisan 2021,
Ankara

İçindekiler

Sunuş.....	3
Giriş	7

BÖLÜMLER

1. KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKA ÇALIŞMALARINDA KÖTÜ HUYLU VE KARMAŞIK SORUNLAR	13
<i>Abdullah Uzun</i>	
2. KARMAŞIK SORUNLARLA MÜCADELEDE İŞ BİRLİKÇİ YÖNETİŞİM VE AKTÖRLER	35
<i>Suna Ersavaş Kavanoz</i>	
3. KARMAŞIK SORUNLAR VE YEREL İŞ BİRLİKLERİ	51
<i>Nisa Erdem</i>	
4. KARMAŞIK SORUNLARLA MÜCADELEDE AKILLI VE YARATICI KENT MODELLERİ VE TASARIM ODAKLI YAKLAŞIM.....	73
<i>Kumru Arapgirlioğlu</i>	
5. KENT VE HUKUK BAĞLAMINDA KENT YÖNETİMİNDE KARMAŞA	87
<i>Ayşegül Mengi</i>	
6. KÖTÜ HUYLU SORUNLAR LİTERATÜRÜNDE KENTSEL TOPLUMSAL HAREKETLER	111
<i>Cihan Kaymaz</i>	
7. KENT KONSEYLERİNİN KATILIMCILIK MEKANİZMALARININ COVID-19 PANDEMİSİNDEKİ ROLÜ: ANKARA KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ	127
<i>Savaş Zafer Şahin</i>	
8. ÇETREFİLLİ SORUN ALANI OLARAK KENTSEL KRİZLERİN YÖNETİMİNDE SOSYAL MEDYA: TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN COVID-19 SÜRECİNDE TWİTTER KULLANIMI.....	143
<i>Levent Memiş</i>	
9. KENTİN EĞRETİ SAKİNLERİ: GÖÇMENLER	169
<i>Mithat Arman Karasu</i>	
10. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENT	189
<i>Kadir Caner Doğan</i>	
11. KARMAŞIK SORUN PERSPEKTİFİNDEN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSU 205	
<i>Çağrı Çolak</i>	

12. KARMAŞIK SORUNLAR BAKIŞ AÇISIYLA AFET, KENT VE KENTSEL DİRENÇLİLİK.....	223
<i>Hayriye Şengün</i>	
13. GÜVENLİK VE KENT: KARMAŞIK SORUNLARA SUÇ, TERÖR VE KENT PERSPEKTİFİNDEN BAKMAK.....	249
<i>Özge Ayas Tekin Avaner</i>	
14. ÖNLEYİCİ PERSPEKTİFTEN KENTSEL SUÇLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER.....	267
<i>Esra Banu Sipahi Selçuk Dinçer</i>	
15. KENTSEL PLANLAMADA YEREL AKTÖRLERİN ROLÜ	293
<i>Yakup Bulut Demet Dönmez</i>	
16. KARMAŞIK SORUN OLARAK YERELDEN KÜRESELE BİR EKOLOJİK GÜVENLİK SORUNU; CİVA	307
<i>Canan Karakaş Ulusoy</i>	
17. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN KENTLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	325
<i>Seçil Gül Meydan Yıldız</i>	
18. KARMAŞIK BİR KENTSEL SORUN: ATIKLAR.....	339
<i>Muhammed Yunus Bilgili</i>	
19. SU SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDE KENTSEL YÖNETİŞİMİN ETKİNLİĞİ	357
<i>Emrah Firidin</i>	
20. MALATYA VE VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNE BAĞLI İLÇE BELEDİYELERİNDEKİ NÜFUS DEĞİŞİMLERİNİN 6360 SAYILI YASA KAPSAMINDA KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	377
<i>Vedat Yılmaz</i>	
21. KENTLERDE ATIŞ POLİGONU SORUNSALLIĞI	399
<i>Gökhan İbrahim Öğünç</i>	

Giriş

Günümüzde karar alıcılar ve uygulayıcılar “wicked” yani karmaşık ya da kötü huylu olarak adlandırılan iklim değişikliği, demografik dönüşümler (nüfus yaşlanması, nüfus artışı gibi), terör, göç, yoksulluk, şiddet suçları, pandemiler, doğal afetler, çevresel problemler gibi belirsiz ve çözülmesi zor, değişken nitelikte olan, üzerinde uzlaşılması güç, sınırları aşan nitelikte sorunlarla yüzleşmektedir (APSC, 2007; Conklin, 2006; Head & Alford, 2015; Rittel & Webber, 1973; Roberts, 2000; Van Bueren vd., 2003; Weber & Khademian, 2008). Fakat bu sorunlarla mücadele etmeyi yalnızca karar alıcıların ya da uygulayıcıların sorumluluğuna vermek yeterli olmayacaktır. Kamu kurumları ile bir paydaş olarak özel sektör, sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlar gibi diğer aktörler arasında gerçekleştirilecek iş birliğine, ortaklığa ve koordinasyona dayalı ilişkilerin karmaşık sorunlarla daha etkin bir mücadelede büyük bir önem taşıdığı yadsınamaz bir gerçektir. Fakat karmaşık sorunların doğaları gereği karmaşıklık, belirsizlik gibi boyutlara sahip olmaları nedeniyle her bir paydaş tarafından karmaşık nitelikteki bir sorunu tanımlamak, ya da çözümler üretmek için paydaşlar arasında en uygun iş birliği ve koordinasyona dayalı mekanizmalar oluşturmak oldukça güç olmaktadır. Bu doğrultuda özellikle kamu yönetimi disiplini başta olmak üzere sosyal bilimler dahilindeki çeşitli disiplinlerdeki araştırmacılara önemli görevler düşmektedir. Örneğin, kamu yönetimi disiplini gerek uygulayıcılara yol gösterici doğasından gerekse de koordinasyona, iş birliğine, ortaklığa, birlikte üretmeye yönelik sahip olduğu zengin teorik literatür sayesinde karmaşık sorunların çözümüne katkı sağlayabilecek özelliktedir (Uzun, 2020). Netice itibarıyla sosyal bilimler dâhilinde bu tür sorunları ele alan ve muhtemel çözüm yollarını gösteren teorik ve pratik düzeydeki araştırmalar, karar alıcı, uygulayıcı ve çeşitli paydaşlara karmaşık sorunları anlayabilme, analiz edebilme ve onlara daha etkin bir yanıt verebilme bakımından yok gösterici niteliktedir.

Bu kitap karar alıcılara, uygulayıcılara ve çeşitli paydaşlara karmaşık sorunları anlamada ve onlarla etkin bir mücadelede yol gösterme amacı taşımaktadır. Bu doğrultuda disiplinler arası bir bakış açısı ile önce karmaşık sorunlarla mücadelede iş birliği, akıllı kent uygulamaları, çeşitli katılımcı mekanizmalar ve sosyal medya gibi yöntemleri içeren bölümlere, akabinde ise teorik ya da pratik düzeyde kentsel düzeyde farklı karmaşık sorunları ele alan sorun odaklı bölümlere yer verilmiştir. Çeşitli sorunları ele alan bölümlerde, karmaşık sorun perspektifinden yaklaşılarak sorunları tanımlama, sorunların kentsel düzeyde etkilerini ele alma, Türkiye bağlamında sorunla mücadeleye ilişkin kentsel düzeydeki politika ve uygulamalara değinme ve bu politika ve uygulamaları değerlendirerek ilgili sorunlarla daha etkin mücadele için öneriler geliştirme gibi içerikler söz konusudur.

Kitabın konusunu oluşturan karmaşık sorunlar perspektifi ile ilgili Türkçe yazında bir eser olmaması kitabı oldukça özgün kılmaktadır. Bu bağlamda kitap karar alıcılar, uygulayıcılar ve sorunla mücadele eden diğer paydaşlara yönelik olmakla birlikte çeşitli alanlarda öğrenim gören öğrencilerle bilim ve araştırma insanları ve tüm ilgililere yönelik zengin bir başvuru kaynağı olacağı da düşünülmektedir.

Kitaptaki bölümlerin içerik olarak tüm sorumluluğu yazarlara aittir. Editörler sadece kitap şablonuna uygunluk açısından bölümler üzerinde şekilsel düzenlemeleri

yapmışlardır. Bu kapsamda bölümlerdeki şekilsel eksikliklerden yazarlar değil editörler sorumludur.

Toplam 21 bölümden oluşan kitabın **“Kamu Yönetimi ve Politika Çalışmalarında Kötü Huylu ve Karmaşık Sorunlar”** adlı ilk bölümünde Abdullah Uzun, İngilizce literatürdeki kamu yönetimi ve kamu politikası çalışmalarında “wicked problems” olarak etiketlenen karmaşık nitelikteki sorunları kavramsal ve kuramsal açıdan analiz etmektedir. Yazar, kavramın Türkçe karşılığı olarak “kötü huylu sorunlar” kavramını kullanarak söz konusu sorunların doğası ve onlarla en etkin mücadele yöntemlerinin neler olabileceğine dair ilgili literatürdeki görüşlere ve tartışmalara değinmektedir.

“Karmaşık Sorunlarla Mücadelede İş Birlikçi Yönetişim ve Aktörler” adlı ikinci bölümde Suna Ersavaş Kavanoz, karmaşık sorunlarla daha etkin bir mücadele önündeki temel sınırlılıkların aşılmasında işbirlikçi yönetim modellerinin önemi üzerinde durmakta ve söz konusu sorunlarla iş birlikçi modeller çerçevesinde bir mücadelede hangi aktörlerin ne gibi roller oynayabileceğine ilişkin bir tartışma yürütmektedir.

“Karmaşık Sorunlar ve Yerel İş Birlikleri” adlı üçüncü bölümde Nisa Erdem, önce karmaşık sorun kavramının doğası ve bu sorunlarla mücadelede iş birliğinin önemine değinmekte, akabinde ise teori ve uygulama arasındaki bağı da destekleyecek şekilde literatürde yapılmış örnek saha çalışmaları ışığında Dünya’da ve Türkiye’de yerel düzeyde karşılaşılan karmaşık sorunlara ilişkin mevcut iş birliği modellerini ele almaktadır.

“Karmaşık Sorunlarla Mücadelede Akıllı ve Yaratıcı Kent Modelleri ve Tasarım Odaklı Yaklaşım” adlı dördüncü bölümde Kumru Arapgirlioğlu, konuyla ilgili ulusal ve uluslararası literatürden yararlanarak öncelikle akıllı ve yaratıcı kent modellerinin açılımı, gelişimi ve karmaşık kent sorunlarının çözümlerine yönelik kapasiteleri üzerinde durmakta, akabinde ise bu modellerin sürdürülebilmelerine ve yeni kent paradigmaları oluşturabilmelerine yönelik önemli bir araç olarak tasarım odaklı düşünce yaklaşımını karmaşık sorunlarla mücadele üzerinden tartışmaya açmaktadır.

“Kent ve Hukuk Bağlamında Kent Yönetiminde Karmaşa” adlı beşinci bölümde Ayşegül Mengi, Türkiye’de Kent Hukukunun kent yönetimi boyutu bağlamında yaşanan, kaos ya da karmaşa olarak nitelendirilebilecek çatışmalara ve sorunlara odaklanmaktadır. Yazar, özellikle 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinden sonra, muhalefet partisinin yönetime geldiği büyükşehir belediye alanlarında kayyım atama, büyükşehirlerde belediye başkanı-belediye meclisi, büyükşehir belediyesi-ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyesi-merkezi yönetim arasındaki görev ve yetki paylaşımı konusunda ortaya çıkan sorunları hukuki boyutlarıyla ele alıp değerlendirmektedir.

“Kötü Huylu Sorunlar Literatüründe Kentsel Toplumsal Hareketler” adlı altıncı bölümde Cihan Kaymaz, kötü huylu sorun kavramı üzerine genel bir çerçeve sunduktan sonra genelde toplumsal hareketlere, özelde ise kentsel toplumsal hareketlerin rolüne değinmekte, akabinde ise kentsel toplumsal hareketlerin kötü- huylu sorunlar üzerindeki etkisini tartışmaya açmaktadır.

“Kent Konseylerinin Katılımcılık Mekanizmalarının Covid-19 Pandemisindeki Rolü: Ankara Kent Konseyi Örneği” adlı yedinci bölümde Savaş Zafer Şahin, kent konseylerinin bir katılım mekanizması olarak kent yönetiminde

katılım süreçlerine ne denli katkıda bulunduğunu yerel siyaset ve demokrasi gibi unsurlar üzerine inşa ettiği kuramsal bir çerçevede açıkladıktan sonra tarihsel olarak Türkiye’de ve Ankara’da kent konseyleri deneyimlerini aktarmakta, akabinde ise Covid-19 pandemisi ile mücadelede Ankara Kent Konseyi özelinde iyi uygulama örneklerinden bahsederek merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin karmaşık sorunlar ve krizlerle mücadelesinde kent konseylerinin sunabilecekleri katkıları ortaya koymaktadır.

“Çetrefilli Sorun Alanı Olarak Kentsel Krizlerin Yönetiminde Sosyal Medya: Türkiye’deki Büyükşehir Belediyelerinin Covid-19 Sürecinde Twitter Kullanımı” adlı sekizinci bölümde Levent Memiş, öncelikle çetrefilli sorunların doğası ve bu sorunlara yönelik çözüm arayışlarından bahsetmekte, akabinde ise Covid-19 gibi kentsel alanda ortaya çıkan çeşitli krizlere çetrefilli sorun perspektifinden yaklaşarak bu tür kentsel krizlerle mücadelede teknoloji ve sosyal medya kullanımının önemi üzerinde durmaktadır. Uygulama kısmında ise yazar, Türkiye’de bulunan büyükşehir belediyelerinin pandemi sürecindeki sosyal medya kullanımını Twitter hesapları üzerinden incelemektedir.

“Kentin Eğreti Sakinleri: Göçmenler” adlı dokuzuncu bölümde Mithat Arman Karasu, ilk olarak göç kavramı ile göç hareketinin ortaya çıkardığı uyum sorunu üzerinde durmakta, akabinde ise uyum sürecindeki başarı durumuna göre göçlerin kentler bakımından doğurduğu fırsat ve tehlikeleri analiz etmektedir. Bölümün son kısmında ise yazar, Türkiye’de kentlerde yaşayan göçmenlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır.

“İklim Değişikliği ve Kent” adlı onuncu bölümde Kadir Caner Doğan, kavramsal çerçevede iklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma ve kent gibi kavramları açıkladıktan sonra iklim değişikliğini süper karmaşık sorun olarak ele alarak bu sorun ile mücadelede Dünya ülkelerinden ve Türkiye’den de örnekler vererek kent, kentleşme ve kentsel planlama üzerinde durmaktadır.

“Karmaşık Sorun Perspektifinden Kentsel Yoksulluk Olgusu” adlı on birinci bölümde Çağrı Çolak, yoksulluğa karmaşık sorun perspektifinden yaklaşarak kentsel düzeyde onunla nasıl en etkin şekilde mücadele edilebileceğine odaklanmaktadır. Bu çerçevede yazar ilk olarak, yoksulluğun tanımı ve kentsel bağlamı üzerinde durduktan sonra kentsel bağlamda yoksullukla mücadeleyi karmaşık kılan faktörleri tartışmakta ve yoksullukla mücadelede fayda sağlayabilecek kentsel düzeydeki stratejileri ele almaktadır.

“Karmaşık Sorunlar Bakış Açısıyla Afet, Kent ve Kentsel Dirençlilik” adlı ikinci bölümde Hayriye Şengün, afet-kent ilişkisi bağlamında karmaşık sorun, afet, kent ve dirençlilik gibi kavramları açıkladıktan sonra önce afet-kent ilişkisinin etkilerini ortaya koymakta, akabinde ise afet-kent ilişkisini karmaşık sorun bağlamında incelemektedir. Bölümün son kısmında ise yazar, kentsel afet risklerinin ya da zararlarının azaltılmasında kentlerin dirençli hale getirilmesi, kentsel planlama ve kentsel dönüşüm gibi çözüm stratejileri ve yöntemleri üzerinde durmaktadır.

“Güvenlik ve Kent: Karmaşık Sorunlara Suç, Terör ve Kent Perspektifinden Bakmak” adlı on üçüncü bölümde Özge Ayas ve Tekin Avaner, ilk olarak terörle mücadelede iç güvenlik yönetimi, insani güvenlik, hibrit tehdit ve hibrit terör kavramları ile Türkiye’de kırsalda güvenliği sağlamak için oluşturulan güvenlik koruculuğu sistemini açıkladıktan sonra kentlerde terör örgütleri tarafından işlenen suçlar ve bu suçların analizini, bu kişilerin propaganda aracı olarak sosyal medyayı

nasıl kullandıklarını ve siber terör konularını ele almaktadırlar. Son kısımda ise yazarlar, sosyolojik açıdan kentlerde terör ve suçluluğa odaklanarak Dünya’da ve Türkiye’de terörle mücadeleye ilişkin hukuksal düzenlemeleri, kentlerde terörün yarattığı suçlar, kent suçları, kente karşı suçları ve suçluluk sorununun topluma yansımalarını incelemektedirler.

“Önleyici Perspektiften Kentsel Suçlar Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye İçin Öneriler” adlı on dördüncü bölümde Esra Banu Sipahi ve Selçuk Dinçer, öncelikle kuramsal ve kavramsal çerçevede kentsel suç, kentsel suçun nedenleri ve kentsel suçla ilişkin sosyolojik ve sosyo-psikolojik kuramsal yaklaşımlara değindikten sonra başarılı bir kentsel suçla mücadele politikasının uygulanabilmesi için suç önleyici perspektifin temel dinamiklerini ve temel kuramsal yaklaşımları ele almaktadırlar. Bölümün son kısmında ise yazarlar, ilk olarak kentsel suçun önlenmesine yönelik politikalarda başarılı bir model olarak gördükleri Kanada, ABD ve İngiltere örneklerine yer vermekte, akabinde ise Türkiye’de kentsel suçla yönelik önleyici politikaları analiz etmektedirler.

“Kentsel Planlamada Yerel Aktörlerin Rolü” adlı on beşinci bölümde Yakup Bulut ve Demet Dönmez, Türkiye’de kentsel planlama sürecinin etkinliğini, planlamada yerel aktörlerin rolünün ne olduğunu açıkladıktan sonra planlamaya dair karmaşıklığı tartışmaktadırlar. Bu bağlamda yazarlar, ilk olarak kentsel planlama kavramına ve sürecine değindikten sonra planlamanın karmaşıklığı bağlamında kentsel dönüşüm, yerel mevzuat, planlama türleri ve bütünlüğü konularına yer vermekte, sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yaparak planlamada yerel aktörlerin rolünü tartışmaktadır.

“Karmaşık Sorun Olarak Yerelden Küresele Bir Ekolojik Güvenlik Sorunu; Civa” adlı on altıncı bölümde Canan Karakaş Ulusoy, öncelikle karmaşık sorunlarla ilişkilendirerek kentsel ekolojik güvenlik kavramını açıkladıktan sonra “civa”yı insan sağlığını ve çevreyi tehdit eden bir küresel ekolojik güvenlik sorunu olarak ele alarak civa kirliliğinden korunmak amacıyla verilen küresel çabaları ortaya koymakta, akabinde ise civanın sektörel kullanımlarının kentsel ekolojik güvenlik açısından barındırdığı riskleri ve insan sağlığına etkilerini incelemektedir.

“Sürdürülebilirliğin Kentleşme Üzerindeki Etkisi” adlı on yedinci bölümde Seçil Gül Meydan Yıldız, öncelikle sürdürülebilirlik kavramının kelime anlamını ve tarihsel gelişim sürecini açıklayarak sürekli ve dengeli gelişmenin bileşenlerini belirttiikten sonra sürdürülebilirliğin kentsel mekân üzerindeki olumlu etkilerini incelemekte, akabinde ise sürdürülebilirliğin sağlıklı, dengeli ve düzenli bir kentleşme sürecine olan etkilerini, kent planlaması ve kentsel yönetim sürecinde yaratacağı değişim ve dönüşümlerle ilişkilendirerek açıklamaktadır.

“Karmaşık Bir Kentsel Sorun: Atıklar” adlı on sekizinci bölümde Muhammed Yunus Bilgili, ilk olarak karmaşık sorunları ve bunlara yönelik çeşitli mücadele stratejilerini kavramsal ve kuramsal bir şekilde ele aldıktan sonra kentleşme ve atık ilişkisini incelemekte ve atıklardan kaynaklı risk boyutunun görülebilmesi adına kentsel atıklara ilişkin birtakım istatistikî bilgileri sunmaktadır. Bölümün son kısmında ise yazar, kentsel atık problemini karmaşık sorunlar perspektifinden inceledikten sonra Türkiye’deki kentsel atık sorunu ve yönetimini genel hatları ile ele almakta ve çözüm önerileri getirmektedir.

“Su Sorununun Çözümünde Kentsel Yönetişimin Etkinliği” adlı on dokuzuncu bölümde Emrah Firidin, karmaşık bir sorun olarak su kaynaklarının yönetilmesi konusunu kent alanında yönetim yaklaşımı dahilinde ele almaktadır. Bu

bağlamda yazar ilk olarak suyun durumu ve yönetilmesi ile ilgili bir takım bilgiler verdikten sonra su kaynakları üzerindeki baskıların en aza indirilmesi için gerekli araçlardan biri olarak ele aldığı yönetim kavramını açıklamakta, akabinde ise suyun yönetişiminin kent ölçeğinde uygulanabilirliğini, avantajlı ve dezavantajlı yönleriyle beraber incelemektedir.

“Malatya ve Van Büyükşehir Belediyelerine Bağlı İlçe Belediyelerindeki Nüfus Değişimlerinin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında Karşılaştırmalı Analizi” adlı yirminci bölümde Vedat Yılmaz, öncelikle Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin genel olarak tarihçesi, 6360 sayılı Yasa ve getirilen yeni düzenlemeler ile Malatya ve Van illerinin genel özellikleri hakkında bilgilere yer verdikten sonra araştırma kısmında 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir statüsünü kazanan Malatya ve Van büyükşehir belediyelerinin il merkezlerinde yer alan belediyelerle diğer ilçe belediyelerinin 2012 ile 2020 yılları arasındaki nüfus değişim verilerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek yorumlamakta, sonuç bölümünde ise nüfus hareketleri ile bu ilçelerde ortaya çıkan sorunları ve karmaşık durumları gidermeye yönelik bir takım öneriler getirmektedir.

“Kentlerde Atış Poligonu Sorunsallığı” adlı yirmi birinci bölümde Gökhan İbrahim Öğünç, atış poligonlarının neden olabileceği güvenlik ve kaza riskleri ile atış poligonlarında gerçekleşen başlıca kazalar hakkında bilgiler verdikten sonra Türkiye’de atış poligonu açma şartları ve atış poligonu standartlarını ele almakta, akabinde ise kent güvenliği ve emniyeti açısından atış poligonlarını tartışmaktadır.

Suna Ersavaş Kavanoz
Abdullah Uzun Hayriye
Şengün Temmuz, 2021

Kamu Yönetimi ve Politika Çalışmalarında Kötü Huylu ve Karmaşık Sorunlar

Abdullah Uzun¹

Giriş

Günümüzde karar alıcılar ve kamu yöneticileri, en gelişmiş analitik araçlar kullanılsa dahi her türlü çözüme meydan okuyan bir takım sorunlarla karşı karşıyadır (Roberts, 2000: 1). “Wicked problems” kavramı ile ifade edilen bu sorunlar, birden çok kurumu, aktörü ve politika alanını ilgilendiren, çözülmeye karşı direnç gösteren, karmaşık nitelikte sorunlardır. Kavramın kökenleri ilk defa sistem teorisi ve planlama literatürüne dayanmakla birlikte (Churchman, 1967; Rittel & Webber, 1973), kavram günümüzde en çok kamu yönetimi, kamu politikası, planlama ve yönetim bilimleri alanlarında kullanılmakta, çevresel ve kentsel düzeyde sorunları nitelendirmektedir (Termeer vd., 2019: 168).

“Wicked problems” kavramının Türkçe’de karşılığı tam olarak bulunmamaktadır. Türkçe literatürde yaygın olarak “karmaşık sorunlar” ya da “yapılandırılmamış sorunlar” kavramsallaştırması söz konusudur. Fakat İngilizce kökenine ve ilk defa kullananların nitelmesine uygun olarak “wicked problems” kavramının Türkçe’deki karşılığı olarak “kötü huylu sorunlar” kavramı kullanılabilir. Nitekim Rittel ve Webber (1973: 160), “wicked” kavramını niteleyen kelimelerden biri olarak “iyi huylu” (benign) kelimesinin zıttı olan ve “kötü huylu” anlamına gelen “malignant” kelimesini kullanmaktadır. “Karmaşık” ya da “karmaşıklık” gibi kavramlar kötü huylu sorun literatüründe genellikle sorunları niteleyen ayırt edici bir özellik olarak ele alınmaktadır. Bazı çalışmalarda da “karmaşık sorunlar” denildiğinde kötü huylu sorunlardan bazı özellikleri ile farklılaşan ayrı bir sorun kümesi kastedilmektedir (Bkz. Roberts, 2000). Bunların yanı sıra kamu yönetimi ve politika çalışmalarında “karmaşıklık teorisini” kullananlar karmaşıklığı daha genel bir tarz olarak vurgulamaktadırlar. Sosyal bilimler bağlamında karmaşıklık teorisi, sistemlerdeki değişkenler arasında doğrusal olmayan ilişkiler, belirsiz ve öngörülemeyen değişimler ve birbiriyle bağlantılı sorun kümeleri nedeniyle etkili bir yanıtın ya da yönetişim sürecinin zor olduğu sorunları karmaşık sorunlar olarak vurgulamaktadır (Duit & Galaz, 2008). Dolayısıyla bu teori bağlamında karmaşıklık kavramını daha kapsayıcı bir kategori olarak ele alan bazı yazarlar, kötü huylu sorun kavramına karmaşık sorunların belirli bir alt kümesi olarak bakmaktadırlar (Peters, 2017: 392). Bu çalışmada karmaşıklık teorisinden ziyade kötü huylu sorun yaklaşımına odaklanılmakta ve bu nedenle çalışmanın devamında “karmaşıklık” kötü huylu sorunları niteleyen ayırt edici bir özellik, “karmaşık sorunlar” da ayrı bir sorun sınıfı olarak ele alınmaktadır. Keza aynı kullanım “yapılandırılmamış sorun” kavramı için de geçerlidir. Bu kavramı ilk olarak kullanan Herbert Simon’a (1973) göre, genel olarak sosyal bilimler alanındaki sorunlar yapılandırılmış ve yapılandırılmamış sorunlar olarak birbirinden ayrılmaktadır. Yapılandırılmış sorunlar, sorunun açık bir tanımının ve sorunla ilgili politika kararları vermek için mevcut bilgileri uygulama becerisinin olduğu sorunlar olarak tanımlanırken;

¹ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, abduallahuzun@ktu.edu.tr, <https://or-cid.org/0000-0002-8657-4587>

Kaynakça

- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*. Georgetown University Press.
- Alford, J., & Head, B. W. (2017). Wicked and Less Wicked Problems: A Typology and a Contingency Framework. *Policy and Society*, 36, 397–413.
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18, 543–571.
- Australian Public Service Commission. (2007). Tackling Wicked Problems: A Public Policy Perspective. Canberra: APSC, www.apsc.gov.au/publications-and-media/archive/publications-and-media/archive/tackling-wicked-problems
- Bannink, D., & Trommel, W. (2019). Intelligent Modes of Imperfect Governance. *Policy and Society*. 38(2), 198-217.
- Bao, G., Wang, X., Larsen, G. L., & Morgan, D. F. (2013). Beyond New Public Governance: A Value-Based Global Framework for Performance Management, Governance, and Leadership. *Administration & Society*. 45(4), 443–467.
- Bilen, M. & Çalışır, M. (2013). Türkiye’de Yoksulluk Tuzağının Politik Belirleyicileri. *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*. 8(1), 321-345.
- Bingham, L. B., & O’Leary, R. (eds.) (2008). *Big Ideas in Collaborative Public Management*. M.E. Sharpe.
- Bogdanor, V. (2005). *Joined-up Government*, Oxford University Press.
- Camillus, J.C. (2008). Strategy as a Wicked Problem. *Harvard Business Review*. 86, 99-106.
- Christensen, T., Fimreite, A.L., & Læg Reid, P. (2014). Joined-Up Government for Welfare Administration Reform in Norway. *Public Organization Review*. 14(4), 439–456.
- Christensen, T., & Læg Reid, P. (2007). The Whole-of-Government Approach to Public Sector Reform. *Public Administration Review*. 67(6), 1059–1066.
- Christensen, T., Læg Reid, O. M., & Læg Reid, P. (2019). Administrative Coordination Capacity; Does the Wickedness of Policy Areas Matter? *Policy and Society*, 38(2), 237-254.
- Christensen, T., Læg Reid, P., & Rykkja, L. (2016). Ambiguities of Accountability and Attention: Analysing the Failure of a Preventive Security Project. *Scandinavian Journal of Public Administration*. 20, 21–44.
- Churchman, C. W. (1967). Wicked Problems. *Management Science*, 13(4), B-141–142.
- Clarke, M., & Stewart, J. (1997). Handling the Wicked Issues: A Challenge for Government. University of Birmingham, Institute of Local Government Studies.
- Conklin, J. (2006). Wicked Problems and Social Complexity. In E. Jeffrey Conklin (Ed.), *Dialogue Mapping: Building Shared Understanding of Wicked Problems* (pp. 3-40). John Wiley.
- Daviter, F. (2017). Coping, Taming or Solving: Alternative Approaches to the Governance of Wicked Problems. *Policy Studies*. 38(6), 571–588.
- Dawes, S., Cresswell, A., & Pardo, T. (2009). From “Need to Know” to “Need to Share”: Tangled Problems, Information Boundaries, and the Building of Public Sector Knowledge Networks. *Public Administration Review*, 69, 392–402.
- Demirci, M. (2014). İklim Değişikliğinin Yerel Bir Sorun Olarak İnşası. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(1), 103-114.
- Duit, A., & Galaz, V. (2008). Governance and Complexity—New Issues in Governance Theory. *Governance*, 21, 311–335.
- Durant, R. F., & Legge, Jr. J. S. (2006). Wicked Problems’, Public Policy, and Administrative Theory. Lessons from the GM Food Regulatory Arena. *Administration and Society*. 38(3), 309–334.
- Ersavaş Kavanoz, S. (2020). Karmaşık Sorunlar ve Kentler Arası İş Birlikleri. C. Babaoğlu, L. Memiş & O. Erdoğan (ed.), *Yerel Yönetimlerde Teknoloji ve Katılım* içinde (ss. 337-364), Orion Kitapevi.
- Ferlie, E., Fitzgerald, L., McGivern, G., Dopson, S., & Bennett, C. (2011). Public Policy Networks and ‘Wicked Problems’: A Nascent Solution? *Public Administration*, 89(2), 307–324.
- Grint, G. (2010). Wicked Problems and Clumsy Solutions: The Role of Leadership. In S. Brookes, & K. Grint (Eds.). *The New Public Leadership Challenge* (pp. 169-187). Palgrave Macmillan.

- Halligan, J., & Adams, J. (2004). Security, Capacity and Post-Market Reforms: Public Management Change in 2003. *Australian Journal of Public Administration*, 63(1), 85-93.
- Head, B. W., & Alford, J. (2015). Wicked Problems: Implications for Public Policy and Management. *Administration and Society*, 47(6), 711-739.
- Head, B. W. (2019). Forty Years of Wicked Problems Literature: Forging Closer Links to Policy Studies. *Policy and Society*, 38(2), 180-197.
- Head, B. W. (2008). Wicked Problems in Public Policy. *Public Policy*, 3, 101-118.
- Keast, R., Mandell, M., Brown, K., & Woolcock, G. (2004). Network Structures: Working Differently and Changing Expectations. *Public Administration Review*, 64, 363-371.
- Kirschke, S., Franke, C., Newig, J., & Borchardt, D. (2019). Clusters of Water Governance Problems and Their Effects on Policy Delivery. *Policy and Society*, 38(2), 255-277.
- Koppenjan, J., & Klijn, E.-H. (2004). *Managing Uncertainties in Networks*. Routledge.
- Lægread, P., & Rykkja, L. H. (2015). Organizing for 'Wicked Problems' – Analyzing Coordination Arrangements in Two Policy Areas: Internal Security and the Welfare Administration. *International Journal of Public Sector Management*, 28(6), 475-493.
- Lazarus, R. J. (2009). Super Wicked Problems and Climate Change: Restraining the Present to Liberate the Future. *Cornell Law Review*, 94, 1153-1234.
- Levin, K., Cashore, B., Bernstein, S., & Auld, G. (2012). Overcoming the Tragedy of Super Wicked Problems: Constraining Our Future Selves to Ameliorate Global Climate Change. *Policy Sciences*, 45(2), 123-152.
- Newman, J., & Head, B. W. (2017a). The National Context of Wicked Problems: Comparing Policies on Gun Violence in the US, Canada, And Australia. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 19(1), 40-53.
- Newman, J., & Head, B. W. (2017b). Wicked Tendencies in Policy Problems: Rethinking the Distinction Between Social and Technical Problems. *Policy and Society*, 36(3), 414-429.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., & Geuijen, K., & van der Steen, M. (2019). Weaknesses of Wickedness: A Critical Perspective on Wickedness Theory. *Policy and Society*, 38(2), 278-297.
- O'Toole, L. J. (1997). Treating Networks Seriously: Practical and Research-Based Agendas in Public Administration. *Public Administration Review*, 57(1), 45-52.
- Peters, B. G., & Tarpey, M. (2019). Are Wicked Problems Really so Wicked? Perceptions of Policy Problems. *Policy and Society*, 38(2), 218-236.
- Peters, B. G. (2017). What is so Wicked about Wicked Problems? A Conceptual Analysis and a Research Program. *Policy and Society*, 36:3, 385-396.
- Pollitt, C. (2003). Joined-up Government: A Survey. *Political Studies Review*, 1(1), 34-49.
- Pollitt, C. (2015). Wickedness Will Not Wait: Climate Change and Public Management Research. *Public Money and Management*, 35(3), 181-186.
- Provan, K. G., & Kenis, P. (2008). Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229- 252.
- Rittel, H. W. J., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155-169.
- Roberts, N. (2000). Wicked Problems and Network Approaches to Resolution. *International Public Management Review*, 1(1), 1-19.
- Simon, H. A. (1973). The Structure of Ill-Structured Problems. *Artificial Intelligence*, 4, 181-201.
- Termeer, C. J. A. M., & Dewulf, A. (2019). A Small Wins Framework to Overcome the Evaluation Paradox of Governing Wicked Problems. *Policy and Society*, 38(2), 298-314.
- Termeer, C. J. A. M., Dewulf, A., & Biesbroek, R. (2019). A Critical Assessment of the Wicked Problem Concept: Relevance and Usefulness for Policy Science and Practice, *Policy and Society*, 38(2), 167-179.
- Termeer, C. J. A. M., Dewulf, A., Breeman, G., & Stiller, S. (2015). Governance Capabilities for Dealing Wisely with Wicked Problems. *Administration and Society*, 47(6), 680-710.
- Turnbull, N., & Hoppe, R. (2019). Problematizing 'Wickedness': A Critique of the Wicked Problems Concept, from Philosophy to Practice. *Policy and Society*, 38(2), 315-337.
- Uzun, A. (2020a). Bir Araştırma Nesnesi Olarak Habis Sorunlar ve Kamu Yönetimi Disiplini. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(2), 663 – 676.

- Uzun, A. (2020b). Kötü Huylu Problemlerle Mücadele Stratejileri: Problem Odaklı ve Durumsal Bir Perspektif. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 57, 145-170.
- Uzun, A. (2020c). Kötü Huylu Problem Perspektifinden Covid-19 Pandemisi ile Mücadele Stratejileri: Teorik ve Pratik Bir Analiz. *Turkish Studies*, 15(4), 1193-1214
- Uzun, A. (2020d). Uluslararası Göçün Kentsel Düzeyde Yönetişimi: Trabzon İli Örneği. V. Yılmaz & Y. Atmaca (Ed.), *Türkiye'de Göçün Kentler Üzerindeki Etkileri ve Yönetimi* içinde (ss. 261-285), Ekin Yayınevi.
- Uzun, A. (2021). Covid-19 ile Mücadelede Kolaylaştırıcı Bir Faktör Olarak Yönetmelik Kapasite: Ülke Deneyimlerinden Yansımalar. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 30, 1-18.
- Van Bueren, E. M., Klijn, E.-H., & Koppenjan, J. F. M. (2003). Dealing with Wicked Problems in Networks: Analyzing an Environmental Debate from a Network Perspective. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 13(2), 193–212.
- Weber, E. P., & Khademian, A. M. (2008). Wicked Problems, Knowledge Challenges and Collaborative Capacity Builders in Network Settings. *Public Administration Review*, 68(2), 334–349.
- Weick, K. E. (1984). Small Wins: Redefining the Scale of Social Problems. *American Psychologist*, 39(1), 40–49.
- Wexler, M. N. (2009). Exploring the Moral Dimension of Wicked Problems. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 29(9/10), 531–542.

Karmaşık Sorunlarla Mücadelede İş Birlikçi Yönetişim ve Aktörler

Suna Ersavaş Kavanoz¹

Giriş

Rittel ve Webber, 1973 tarihli *Dilemmas in a General Theory of Planning* (Genel Planlama Kuramında İkilemler) adlı çalışmalarında, kesin bir tanımı olmayan, bir durma noktası olmadığı içim kronik hale gelen, değer yargılarındaki farklılıklara bağlı olarak muhtemel çözümlerde çelişkiler ve belirsizlikler barındıran, önerilen çözümün başka sorunların nedenini oluşturma potansiyeli taşıyan, bilimin ötesinde çözüm arayışına girilmesi gereken özellikleri ile “karmaşık sorun” (wicked problem) kavramını tartışmaya açmıştır. Tüm bu özellikleri ile birlikte düşünüldüğünde afet, su yönetimi, gıda, yoksulluk, çevre, göç vb. birçok kamu politikası sorunu farklı özellikleri bağlamında karmaşık olarak nitelendirilmiş ve söz konusu sorunlarla etkin bir mücadelede nasıl yöntemler izleneceğine dair çalışmalar öne çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmalarda politika geliştirme ve uygulama aşamalarında iş birlikçi süreçler ön plana çıkarken, iş birliklerine dahil olabilecek aktörlerin kimler olabileceği ve iş birlikçi süreçlerde ne gibi roller üstlenebileceği önem kazanmıştır.

Rittel ve Webber’in karmaşık sorunları planlama örneği üzerinden ele aldıkları çalışmanın yayınlandığı yıllar, aynı zamanda ekonomi politikadaki değişimlerle birlikte ortaya çıkan krize bilim dünyasının mevcut bilgi ve bilme anlayışı ile yanıtlar bulmasında sorun yaşadığı bir dönem olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla söz konusu dönemde, pek çok konunun daha geniş bağlamıyla ele alınmasını savunan yeni yaklaşımlara dair tartışmaların yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Bu tartışmaların temelinde dönemin; düzenleyici devlet modellerinin desteklenmesi, küreselleşmenin daha önceki dönemlerden farklı bir akış hızı kazanması, küreselleşme ile birlikte düşünülen yerleşme tartışmalarının gündeme gelmesi, özel sektörün belirgin bir aktör olarak yaşanan değişimlerde başat rolü oynaması gibi özellikleri önem kazanmaktadır. Bu bağlam içerisinde, karmaşık sorunlarla etkin bir şekilde mücadele için ya da bu sorunların yönetiminde, her ne kadar etkinliği ve faydası zaman zaman tartışılsa da yönetim kavramının ve farklı yönetim modellerinin belirgin bir şekilde öne çıkması kaçınılmaz olmuştur.

Bir sorun sahip olduğu farklı özellikleri bağlamında karmaşık olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra sorunla mücadele etmek için geliştirilecek politikalar ya da uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıklar da sorunun karmaşık olarak nitelendirilmesine yol açabilir. Bu bakış açısıyla herhangi bir sorunun sadece karar alma ve politika geliştirme aşamasında iş birliklerini gerektirmediği aynı zamanda uygulama aşamasında da politika aktörleri arasında koordineli bir iş birliğini gerektirdiği göz önünde bulundurulmalıdır. Yine her bir uygulama aynı zamanda bir öğrenme sürecini getirmektedir. Bu nedenle karmaşık bir sorunla etkin bir mücadele için iş birliği içerisinde farklı aktörlerin birlikte hareket etmesini ve her bir mücadelenin yeniden sorunun karmaşıklığını değerlendirmede göz önüne alınmasını gerektirecektir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, suna.ersavaskavanoz@ktu.edu.tr, <https://or-cid.org/0000-0003-1162-2537>

Kaynakça

- Abreu, M. C. S., & Andrade, R. J. C. (2019). Dealing with Wicked Problems in Socio-Ecological Systems Affected by Industrial Disasters: A Framework for Collaborative and Adaptive Governance. *Science of The Total Environment*, 694, 1-9.
- Akamani, K., Holzmüller, E. J., & Groninger, J.W. (2016). Managing Wicked Environmental Problems as Complex Social-Ecological Systems: The Promise of Adaptive Governance. In A.M. Melesse, & W. Abtew, Landscape (Eds.). *Dynamics, Soils and Hydrological Processes in Varied Climates* (pp. 741-762.), Springer Geography.
- Allen, G. M., & Gould E.M. (1986). Complexity, Wickedness and Public Forest. *Journal of Forestry*, 84, 20-23.
- Davison, A., Patel, Z., & Greyling, S. (2016). Tackling Wicked Problems and Trick Transitions: Change and Continuity in Cape Town's Environmental Policy Landscape. *Local Environment*, 21(9), 1063-1081.
- Dentoni, D., Bitzer, V., & Schouten, G. (2018). Harnessing Wicked Problems in Multi-stakeholder Partnership. *Journal of Business Ethics*, 150, 333-356.
- Dentoni, D., Hospes, O., & Ross R.B. (2012). Managing Wicked Problems in Agribusiness: The Role of Multi-Stakeholder Engagements in Value Creation. *International Food and Agribusiness Management Review*, 15, 1-12.
- Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An Integrative Framework for Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22, 1-29.
- Ersavaş Kavanoz, S. (2020). Karmaşık Sorunlar ve Kentler Arası İş Birlikleri. C. Babaoğlu, L. Memiş & O. Erdoğan (ed.), *Yerel Yönetimlerde Teknoloji ve Katılım* içinde (ss. 337-364), Orion Kitapevi.
- Feldman, M. S., & Khademan, A. M. (2007). The Role of The Public Manager in Inclusion: Creating Communities of Participation. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 20(2), 305-324.
- Fischer, F. (1993). Citizen Participation and The Democratization of Policy Expertise: From Theoretical Inquiry to Practical Case. *Policy Sciences*, 26, 165-187.
- Harrison, T. (2000) Urban Policy: Addressing Wicked Problems. In H.T.O. Davies, S. M. Nutley, & P. C. Smith (Eds.), *What Works? Evidence-Based Policy and Practice in Public Services* (pp.207-228). The Policy Press.
- Harvey, D. (2012). *Sermayenin Mekanları: Eleştirel Bir Coğrafyaya Doğru*, Sel Yayıncılık.
- Haveri, A. (2006). Complexity in Local Governance Change. *Public Management Review*, 8(1), 31-46.
- Head, B. W. (2008). Wicked Problems in Public Policy. *Public Policy*, 3(2), 101-118.
- Head, B. W. (2019). Forty Years of Wicked Problems Literature: Forging Closer Links to Policy Studies. *Policy and Society*, 38(2), 180-197.
- Head, B. W., & Alford, J. (2015). Wicked Problems: Implications for Public Policy and Management. *Administration & Society*, 47(6), 711-739.
- Hoppe, R. (2011). Institutional Constraints and Practical Problems in Deliberative and Participatory Policy Making. *Policy & Politics*, 39(2), 163-186.
- Howlett, M.L, Ramesh, M., & Wu, X. (2015). Understanding The Persistence of Policy Failures: The Role of Politics, Governance and Uncertainty. *Public Policy and Administration*, 30(3-4), 209-220.
- Huxham, Chris, Vangen, S., Huxham, C., & Eden, C. (2000). The Challenge of Collaborative Governance. *Public Management an International Journal of Research and Theory*, 2(3), 337-358.
- Klijn, E. H., & Koppenjan, J. (2012). Governance Network Theory: Past, Present and Future. *Policy and Politics*, 40 (4), 187-206
- Martin, S. J., & Guarneros-Meza, V. (2013). Governing Local Partnership: Does External Steering Help Local Agencies Address Wicked Problems?. *Policy & Politics*, 41(4), 585-603.
- McConnell, A. (2018). Rethinking Wicked Problems as Political Problems and Policy Problems. *Policy & Politics*, 46(1), 165-180.

- Pelling, M. (2003). *The Vulnerability of Cities: Natural Disasters and Social Resilience*, Earthscan Publications.
- Peters, B. G. (2017). What is so Wicked about Wicked Problems? A Conceptual Analysis and a Research Problem?. *Policy and Society*, 36(3), 385-396.
- Roberts, N. (2000). Wicked Problems and Network Approaches to Resolution. *International Public Management Review. International Public Management Network*, 1 (1), 1-19.
- Roloff, J. (2008). Learning from Multi-stakeholder Networks: Issue Focused Stakeholder Management. *Journal of Business Ethics*, 82, 233-250.
- Termeer, C. J. A. M., Dewulf, A., Breeman, G., & Stiller, S. (2015). Governance Capabilities for Dealing Wisely with Wicked Problems. *Administration and Society*, 47(6), 680-710.
- Uzun, A. (2020a). Bir Araştırma Nesnesi Olarak Habis Sorunlar ve Kamu Yönetimi Disiplini. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(2), 663-676.
- Uzun, A. (2020b). Kötü Huylu Problemlerle Mücadele Stratejileri: Problem Odaklı ve Durumsal Bir Perspektif. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 57, 145-170.
- Uzun, A. (2020c). Kötü Huylu Problem Perspektifinden Covid-19 Pandemisi ile Mücadele Stratejileri: Teorik ve Pratik Bir Analiz. *Turkish Studies*, 15(4), 1193-1214
- Waddock, S., Meszoely, G. M., Waddell, S., & Dentoni, D. (2015). The Complexity of Wicked Problems in Large Scale Change. *Journal of Organizational Change Management*, 28(6), 993-1012.
- Weber, E. P., & Khademian, A. M. (2008). Wicked Problems, Knowledge Challenges, and Collaborative Capacity Builders in Network Settings. *Public Administration Review*, 68(2), 334-349.

